

УРОЧИСТЕ ЗАСІДАННЯ ВЧЕНОЇ РАДИ З НАГОДИ ЮВІЛЕЮ АКАДЕМІКА Д.В. ЗАТОНСЬКОГО

3 липня 2007 року в Інституті літератури ім. Т.Г.Шевченка НАН України відбулося урочисте засідання вченої ради Інституту, присвячене 85-річчю від дня народження видатного українського літературознавця, доктора філологічних наук, професора, академіка НАН України, дійсного члена Європейської академії наук і мистецтв Дмитра Володимировича Затонського.

Вів урочисте засідання директор Інституту академік Микола Жулинський, який, зокрема, поінформував присутніх про міжнародну конференцію “Німецькомовні літератури: канонічні постаті і нові імена”, що пройшла 1–3 липня 2007 р. у стінах Інституту літератури ім. Т.Г.Шевченка НАН України і була організована Центром германістики при відділі світової літератури спільно з Берлінським вільним університетом. “Цей науковий захід був присвячений нашому шановному ювілярові, — сказав ведучий. — Сьогодні я маю честь презентувати також останню книжку ювіляра “История одной судьбы”. Хоч, на моє глибоке переконання, далеко не останню. Книжка, видана видавничим домом Д.Бураго, надзвичайно цікава. У ній уперше подається художня й автобіографічна проза письменника.

Усі роки наукової діяльності Дмитра Володимировича пройшли в нашому Інституті і стали його візитівкою у світі, і саме тому я починаю привітанням від нашого колективу”.

Привітання від Президії Національної академії наук України виголосив член Президії, академік-секретар відділення літератури, мови і мистецтвознавства, директор Інституту мовознавства ім. О.О.Потебні НАН України академік В.Г.Скляренко, який зачитав також привітання й від колективу Інституту мовознавства.

Микола Жулинський наголосив, що завдяки великій повазі до ювіляра, його наукової творчості, його наукових праць маємо хороші, дружні стосунки зі світом, зокрема з Посольством ФРН в Україні. Його представник, Перший секретар з питань культури пан Жан-П'єр Фролі, вітаючи ювіляра, сказав: “Дуже радий бути сьогодні у вашому колі і від імені Посла нашої держави та від себе особисто бажаю всього найкращого в житті ювіляра. Хочу привітати не лише із знаменною датою у Вашому житті, а й із виходом Вашої книжки, яку сьогодні презентують і яка справді справляє велике враження. Сила, яку випромінює Ваша творчість, — це не лише сила інтелекту, а це й сила, яка матеріалізувалася в Інституті у Вашій діяльності і завдяки якій втілилися в життя багатогранні зв'язки з Німеччиною. Також вітаю Вас від імені представника Німецької служби академічного обміну (DAAD)”.

Микола Жулинський наголосив, що Дмитро Затонський уособлює собою не лише інтелектуальну творчу силу, а насамперед інтегративну силу, яка об'єднує сьогодні багатьох представників української інтелігенції, і не лише літературознавців, а й представників інших сфер науки. Про це говорить і той факт, що, окрім представництва Посольства ФРН в Україні, на ювілеї присутній також і представник Посольства Республіки Австрії в Україні, від імені якого ювіляра вітає Перший секретар пані Зігрід Берка. “Ми вже

чули про Ваш внесок у вивчення німецької та австрійської літератур, – сказала пані Берка. – Національна академія наук України, Інститут літератури можуть пишатися Вами. Австрія та інші німецькомовні країни мають бути вдячні Вам за Вашу наукову працю. Приєднуюся до слів моєї колеги й разом із присутніми у цьому залі бажаю втілення в життя численних проектів, а також передаю вітання від Посла моєї держави. Ми засвідчуємо нашу вдячність Вам та сподіваємося, що й у майбутньому будемо здійснювати такі ж цікаві проекти”, – сказала, зокрема, пані Берка.

Микола Жулинський висловив сподівання, що створений нещодавно Центр германістики має велике майбутнє. Про це свідчить плідна співпраця між Центром германістики та Німецьким культурним центром “Гете-Інститут у Києві”, від якого вітальне слово виголосила його директор пані Маріон Гаазе: “Вітаю Вас, високоповажний пане Затонський, вельмишановний пане директоре, шановні панове, з урочистою і знаменною подією, із цим днем у Вашому житті. Прийміть найщиріші вітання від президента нашого Інституту. Вітаю Вас, пане Затонський, – мудру, невтомну людину, яка відгукується на всі проекти й береться за всі справи й наукові починання, яка постійно рухається вперед. “Гете-Інститут” вдячний Вам за співпрацю з нами. 2005 року, на відзначення заслуг пана Затонського, його було нагороджено медаллю Гете – найвищою відзнакою нашого Інституту, яку вручають визначним діячам науки та культури в усьому світі за заслуги в царині популяризації німецької культури та науки. Тому для “Гете-Інституту” була велика честь вручити цю нагороду, аби вшанувати Ваш внесок у нашу культуру. Від усього серця бажаємо Вам доброго здоров’я, удачі, наснаги, здійснення нових проектів спільно з нами та з усіма присутніми в цьому залі, хто безпосередньо долучиться до здійснення започаткованого Вами”.

У своєму вітальному слові заступник голови Секретаріату Комітету з питань науки і освіти ВР України Олександр Домаранський говорив про величезний внесок ювіляра в культуру Східної Європи та розвиток української літературознавчої науки.

Із привітаннями звернулися до ювіляра голова профкому Інституту літератури ім. Т.Г.Шевченка НАН України Надія Левчик, член НСПУ, видавець Дмитро Бураго, редактор журналу “Вікно в світ” Борис Бігун, заступник директора Центру германістики при відділі світової літератури Інституту літератури ім. Т.Г.Шевченка НАН України Євгенія Волощук, літературознавець і письменник Юрій Покальчук, головний редактор журналу “Всесвіт” Олег Микитенко, директор видавництва “Юніверс” Андрій Савчук, заступник головного редактора видавництва “Педагогічна преса” Ірина Красуцька, заступник головного редактора видавництва “Генега” Олена Гурська, завідувач редакції видавництва “Освіта” Світлана Литвин, а від Центру германістики – професор Чернівецького національного університету ім. Ю.Федьковича Петро Рихло та ін. Усі вони наголосили на величезному внеску Д.В.Затонського у вітчизняне та світове літературознавство й побажали ювілярові міцного здоров’я, творчого довголіття, нових цікавих проектів.

Директор Інституту літератури акад. Микола Жулинський зачитав вітальні телеграми та поздоровлення від Голови ВР 5-го скликання Олександра Мороза, Президента НАН України акад. Бориса Патона, Першого віце-президента НАН України акад. Анатолія Шпака, віце-президента НАН України акад. Володимира Литвина, директора Інституту світової літератури РАН акад. Олександра Куделіна, директора Інституту германістики Віденського університету проф. Венделіна Шмідт-Денглера, акад. НАН України Віталія Дончика та багатьох інших. У поздоровленні від представників Берлінського вільного університету – партнера Центру германістики в межах програми “Партнерство між інститутами германістики” Німецької служби міжкаcadемічних обмінів (DAAD), зокрема від директора Інституту німецької та нідерландської філології проф. Петера Шпренгеля, проф. Ганса-Ріхарда

Бріттнахера, проф. Георга Вітте, проф. Гартмута Ергерта та д-ра Альмут Гілле, було, зокрема, наголошено на великих заслугах академіка Затонського в налагодженні наукового обміну між українськими та німецькими германістами, а отже, на його ролі в наведенні мостів між культурами, що реалізується не лише в суто академічній, а й в організаційній площині. Переконалим доказом цього автори поздоровлення вважають програму партнерства, яка реалізована передовсім завдяки активній участі Д.В.Затонського. Тож нині молоді германісти України можуть підвищувати кваліфікацію, беручи участь у міжнародних семінарах, що їх ведуть викладачі Берлінського вільного університету, та стажуючись у Німеччині. Зважаючи на цей досвід, автори поздоровлення сподіваються, що авторитет акад. Д.В.Затонського й надалі позитивно впливатиме на розвиток наукових контактів між германістами двох країн, що, безперечно, сприятиме взаємному збагаченню їхніх академічних шкіл і національних культур.

Д.В.Затонський сказав, що він приголомшений словами, які прозвучали на його адресу. “Звичайно, в тому, що сьогодні говорилося, було багато перебільшень, але загалом я дуже вдячний усім, хто виступав. Я впевнений, всі вони говорили щиро”, – підсумував ювіляр.

Світлана Селіверстова

Дмитро Наливайко

Дмитро Володимирович Затонський – одна з найзначніших постатей українського літературознавства, якщо, звичайно, не замикати його на вивченні лише української літератури. І водночас його науковий шлях і набуток у багатьох принципових аспектах чи не найвиразніше відбивають цілий етап розвитку нашої науки про літературу від часу “хрущовської відлиги” до початку ХХІ ст.

Упевнене входження Дмитра Володимировича в науку відбулося на межі 50–60-х рр. книжкою “Век ХХ. Заметки о литературной форме на Западе” (1981), сама назва якої промовисто фіксувала важливі зрушення, що відбувалися тоді в українському і “всесоюзному” літературознавстві, зокрема в його зарубіжницькій гілці. Згадаймо ситуацію, що склалася із зарубіжною літературою ХХ ст. в той період в СРСР. Існувало вузьке коло літераторів, “друзів Радянського Союзу”, які творили “прогресивну літературу” на рівні, нерідко близькому до графоманії, а на справжніх митців слова фактично була накладена заборона. У названій книжці Затонського йшлося про західних письменників, які поверталися з “вигнання із СРСР” або вперше до нього входили – про Хемінгуейя й Ремарка, Генріха Белля й Грема Гріна, Моравія й інших видатних митців. Та ще важливішим було те, що в названій і наступних книжках, численних статтях Дмитра Володимировича означилась тенденція долання панівного в радянському літературознавстві кон’юнктурно-утилітарного підходу до творів західних авторів як підтвердження неелюдовськості капіталізму, страждання народних мас і т. д., і т. п.

Ще один посутній момент. Загальновідома та “нещадна боротьба з формалізмом”, яка існувала в радянській критиці й літературознавстві 30–50-х рр. (і проводилася далі, часом послаблюючись). Перша книжка Затонського, думається, не без певного виклику, мала підзаголовок “Нотатки про літературну форму на Заході”. На моє переконання, і тут, і в наступних працях автора виявився його превалюючий інтерес до літератури саме як до феномена мистецтва й наполегливе прагнення розкривати читачам, що західні літератури ХХ ст. – це навдивовижу багатий та розмаїтий художній світ, і вводити їх у цей світ. Про те, в яких складних умовах доводилося це робити, які перешкоди й рифи долати, добре пам’ятають літературознавці старшого покоління.

З певністю можна сказати, що своїми працями, усім комплексом наукової діяльності Д.В.Затонський формував новий напрямок у вивченні зарубіжної